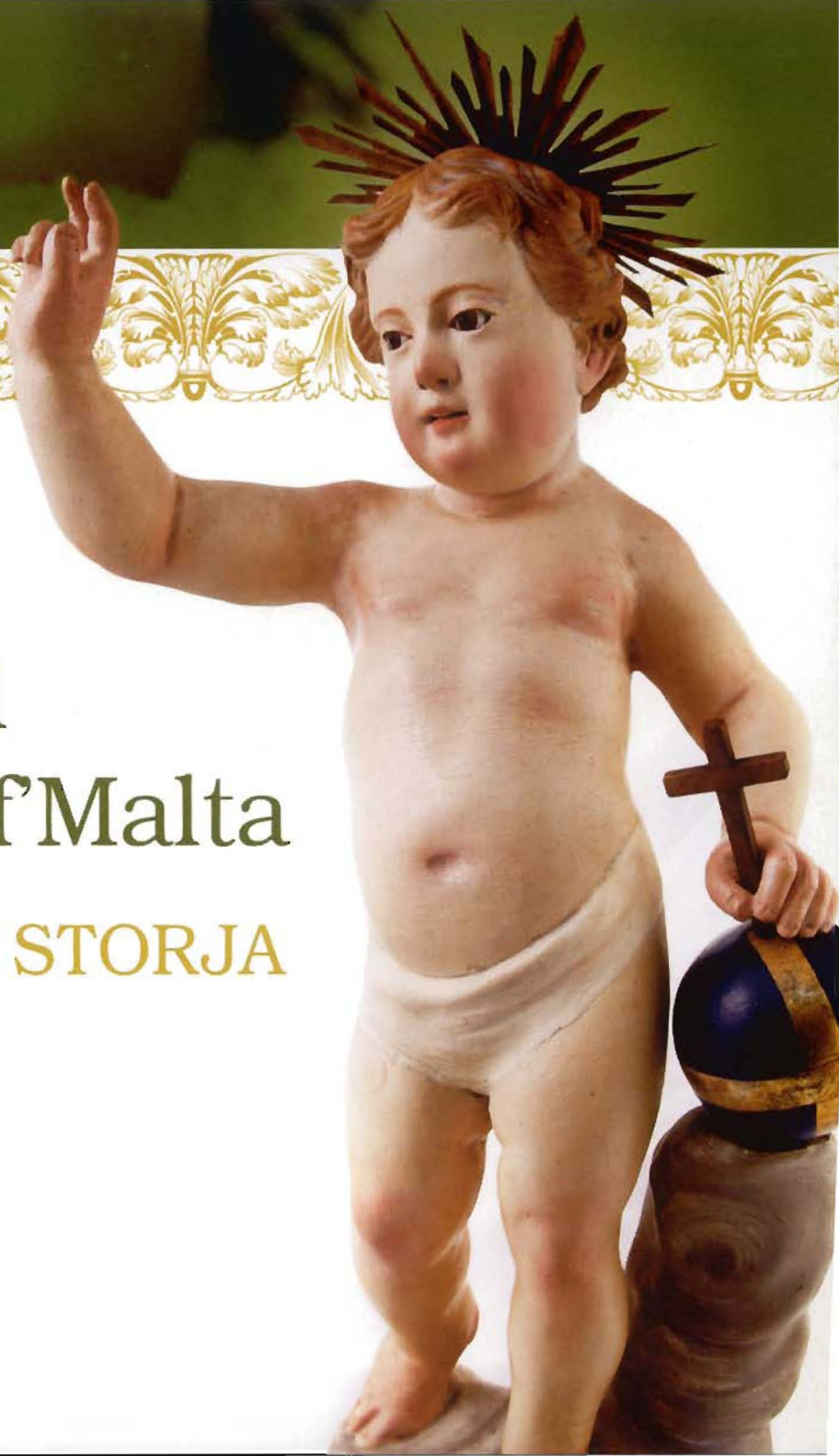

Uffiċċju tal-Prim Ministru
www.opm.gov.mt

Il-Bambini
tal-Milied f'Malta
350 SENA TA' STORJA

Il-Bambini tal-Milied f'Malta

350 SENA TA' STORJA

Wirja inawgurata fil-11 ta' Diċembru 2011

fil-Berġa ta' Kastilja, Il-Belt Valletta

Pajjiżna hu maħżen ta' kultura u mużew tal-arti

Minn hames suin ilu, fil-Berġa ta' Kastilja qed issir stedina biex issir wirja tal-Milied li l-pubbliku jkun jista' jżurha matul il-jiem tal-Milied u l-Ewwel tas-Sena.

Ġew esebiti presepji differenti - minn dak Naplitan fl-2007 għal dak magħmul minn materjal riċiklat li sar mis-Sorijiet tal-Klawsura tal-Monasteru ta' Sant'Ursola. It-tfal u ż-żgħażaġh urewna wkoll x'kapaċi jagħmlu meta sar presepju Malti magħmul mis-soċji u t-tfal li jattendu l-MUSEUM filwaqt li s-sena li għaddiet saret *Installation* moderna tal-presepju magħmula mill-istudenti tal-Iskola Sekondarja tas-Subien Tal-Handaq.

Din is-sena għamilna stedina differenti. Stedina għal wirja ta' Bambini antiki.

Kull staġun reliġjuż, f'kull civiltà u f'kull reliġjon, għandu l-espressjoni artistika tiegħu. Bhala hlejqa li tghix u tohloq il-kultura fl-istess hin, il-bniedem jesprimi l-fidi tiegħu bis-saħħa tal-kultura tiegħu wkoll.

F'kull ambjent uman il-fidi hi għajn ewlenija ta' ispirazzjoni kulturali u artistika. Il-figura artistika tal-Bambin hu wiehed mill-eżempji mill-aktar prominenti fit-tradizzjoni artistika reliġjuża. Il-kultura tagħna hi magħgħuna mal-aspett reliġjuż - mill-arkitettura sa kull forma ta' arti oħra. Din ir-rabta tipprovdi d-definizzjoni antika, moderna u konsistenti ta' Malta.

Il-Milied hu staġun iehor fejn l-artisti jesprimu u jikkomunikaw il-hsibijiet imnebbha mit-twelid ta' Ġesu Kristu u fejn jirreġistraw din il-ġrajja.

Il-wirja ta' Bambini ta' din is-sena turi l-mertu tagħna l-Maltin li nafu napprezzaw, nerfghu u

nghożzu l-kreattività li tesprimi l-ferh ta' dan l-istaġun. Dawn il-Bambini, kollha kemm huma bi storja partikolari tagħhom, storja Maltija kif ukoll internazzjonali, joffru okkażjoni mill-aqwa biex napprezzaw il-fatt li pajjiżna hu verament mahżen ta' kultura u mużew ta' opri tal-arti.

Lawrence Gonzi
Prim Ministru

2008

2009

2010

Joseph Muscat

*Croce Dell'Ordine Al Merito Melitense
MQR, M.Phil (Honoris Causa)*

Dr. Simon Mercieca

*B.A., B.A. (Hons), M.A.,
D.E.A. (Sorb.) Ph.D. (Sorb.)*

Il-Bambin tal-Milied

L-iskop ta' din il-wirja huwa li tiġbor fiha gabra żghira ta' bambini mill-ghadd kbir ta' bambini tal-Milied li ghandna fil-gzejjer Maltin. Bhal kull wirja oħra, kien hemm bżonn li ssir għażla tematika. F'din l-għażla, kien hemm ix-xewqa li jinżamm l-ispirtu ta' dan iż-żmien waqt li jintwerew xi wħud mill-aħjar u mill-isbaħ bambini li ghandna fil-gzejjer Maltin. Xi wħud mill-bambini magħżula jfakkruna f'attributi teoloġiċi. Fi kliem iehor il-pożizzjoni fiżika ta' dawn il-bambini tfakkar b'mod simboliku li din il-miġja biddlet l-istorja tad-dinja.

Biss il-kriterju estetiku jew dak teoloġiku ma kinux l-uniċi użati għal din il-wirja. Għalhekk, din il-wirja ma għietx mahsuba biss biex turi s-sbuħija u l-arti ta' dawn il-bambini. L-anqas ma hija mahsuba biss biex turina l-materjal li bihom kienu jsiru l-bambini, bħall-injam, it-tafal, il-kartapesta jew ix-xama'. L-anqas ma hija mahsuba biss biex tfakkarna li l-artisti ta' dawn il-figuri ma kellhomx limitazzjonijiet ta' sess, għaliex insibuhom, sa mill-bidu ta' din id-devozzjoni, magħmulin kemm min-nisa kif ukoll mill-irġiel.

Din il-wirja tixtieq tfakkar lil min iżurha fil-proċess storiku halli jsir magħruf aħjar kif il-bambini tal-Milied daħlu fostna l-Maltin. Id-devozzjoni lejn il-Bambin Ġesu dahlet f'Malta għal habta ta' nofs is-seklu sbatax, madwar mitejn sena wara li deher l-ewwel bambin fiż-żmien tar-Rinaxximent fl-Italja. Bdiet fiż-żona tal-port iżda ma damitx ma sabet il-popolarità fil-parroċċi, speċjalment fost l-Ordinijiet Reliġjużi.

Fl-istess hin, din il-wirja hija mahsuba biex toffri lill-viżitatur esperjenza pedagoġika billi tagħti d-dimensjoni wiesgħa tal-istorja tal-bambini fl-Ewropa. Bhal ma juru dawn il-bambini esebiti, l-istorja tal-Bambin tal-Milied f'Malta timxi mal-iżvilupp ta' dan il-kult fin-naħa ta' isfel tal-Ewropa.

Il-kult tal-bambin tal-Milied imur lura għal madwar sitt mitt sena. Żviluppat fir-Rinaxximent, meta d-Divinità ta' Alla, kif għiet murija permezz ta' Ġesu Kristu, bdiet tingħata dimensjoni umana. Dan l-umaneżmu għdid għab miegħu l-iskoperta tal-infanzja fl-Ewropa, element li kien nieqes hafna fil-hsieb medjevali. It-tfulija Prattikament ma kinetx teżisti. Ġa minn meta t-tfal kienu jibdedw jimxu, kienu jibdedw

jitqiesu bhala adulti, u ghalhekk kienu jiddahhlu ġa minn kmieni fid-dinja tax-xoghol. L-idea li Alla nnifsu, fil-figura ta' Ġesu, kellu tfulija, bdiet bilmod tbiddel dan il-ħsieb medjevali bir-riżultat li jibda jintlahaq livell pedagogiku ġdid fl-Ewropa: il-familji fl-Ewropa jibdew jaraw il-bżonn tat-tfulija għal uliedhom.

Għalhekk dawn il-bambini esebiti jipprezentawna ż-żewġ tipi ta' bambini: dawk li għandhom il-ġesti tal-adulti kontra l-ohrajn li juru l-fattizzi ta' tarbija. Biżż hemm karatteristika waħda li tgħaqqad dawn il-bambini kollha ta' kull żmien u ta' kull artist, kemm dak Malti kif ukoll barrani: it-tbissima f'kull wiċċ wiehed minnhom. Mingħajr din it-tbissima, ix-xbiha qatt ma tista' ssir bambin tal-Milied. Hija din it-tbissima li tohloq element ta' seher u twassal lil kull minn jara x-xbiha biex jesklama: Kemm hu helu! Kemm hu sabih!

Tkun din ix-xbiha ta' Ġesu Bambin fid-dimensjoni ta' tarbija li tirbah fuq kull figura ohra. Ir-rappreżentazzjoni ta' Ġesu Tarbija ssir tixbah f'kolloxx lil dik ta' tarbija vera. Ikun matul dan il-proċess, li l-Milied jibda jiġi assoċjat aktar bhala festa tat-tfal, waqt li għall-adulti, hija okkażjoni li terġa' tehodna b'nostalgija lejn it-tfulija tagħna, iż-żmien tal-innoċenza.

F'dan il-kuntest tidhol il-figura tal-qassis Malti Dun Ġorg Preca (illum qaddis). Dun Ġorg, kif din il-persuna baqgħet magħrufa magħna l-Maltin,

ma ddejjaxq jidhol f'din id-djalettika u jehodha kontra min żamm mat- tradizzjoni medjevali u ma aċċettax din id-dimensjoni ta' Ġesu bhala tarbija. Bis-sempliċità tiegħu, Dun Ġorg iwassal biex il-bambini tal-Milied ma jibqgħux oġġetti prezzjużi li jinsabu f'postijiet u għand nies privileġġjati, kif juru l-ġhadd ta' Bambini li għandha fil-knejjes jew dak li xi darba kienu fid-djar ta' nies prominenti, iżda jidhlu f'kull għorfa tal-ġzejjer tagħna.

Kien għalhekk, li Dun Ġorg beda l-purċissjoni bil-Bambin flejjet il-Milied fl-1921 biex ixerred id-devozzjoni lejn il-Bambin, bhala xhieda li Alla sar tarbija. Fuq kolloxx, kien permezz tal-hidma ta' Dun Ġorg, u s-soċjetà li huwa waqqaf li l-bambini tal-Milied ma baqgħux xi haġa tal-ftit, ta' dawk li kienu jifilhu, iżda saru proprjetà ta' kulhadd, għaliex il-membri ta' din is-soċjetà għamluha missjoni tagħhom li jdahhlu f'kull dar Maltija, speċjalment fost dawk li ma kinux jifilhu jixtru wiehed. B'hekk dahlet id-drawwa fl-oqsma kollha tal-Mużew, kif bdew jissejhu dawn l-iskejjel ta' filgħaxija għat-tagħlim tad-duttrina nisranija, li kull tifel u tifla tirċievi bambin jew presejpu b'xejn fi żmien il-Milied. Din kienet revoluzzjoni siekta li għenet biex tiddahhal din il-festa tal-Milied fil-qalb ta' kull familja Maltija, irrispettivament mit-twemmin tal-individwu fl-inkarnazzjoni ta' Alla. Mingħajr hadd ma kien qed jinduna, it-tixrid tal-bambini fid-djar tal-Maltin għen biex anki f'pajjiżna t-tfulija tat-tfal tagħna tiehu l-importanza tagħha.

Il-Bambin ta' Aracoeli

Inċiżjoni li turi l-immagni ta' dan il-Bambin ta' Aracoeli

Kollezzjoni privata

L-użu tal-Bambin, jiġifieri l-figura ta' tifel kważi gharwien fuq ftit tibben jew esibit b'mod aktar solenni ġewwa xi ġilandra f'pożizzjoni wieqfa dahal bhala tradizzjoni mill-patrijiet Frangiskani fid-dinja Kattolika Latina. Din it-tradizzjoni taf l-origini tagħha fil-Bażilika Rumana tal-Madonna ta' Aracoeli f' Ruma, li nġhatat lill-patrijiet Frangiskani madwar l-1249–1250. Kien f'din il-bażilika li kibret devozzjoni lejn l-immagni ta' Ġesù Bambin.

Dan il-bambin tal-injam magħruf bhala s-Santo Bambino sar fis-seklu hmistax minn injam taż-żebbuġ li kien ingieb mill-Palestina eżattament mill-Ġnien tal-Ġetsemani. Sfortunatament, din l-istatwa nsterqet fi Frar tal-1994 u baqghet ma nstabitx.

Il-Bambin Liturġiku

Miġjub mill-Knisja Santa Marija ta' Ġesù, Ir-Rabat (Malta)

Il-Patrijiet Franġiskani dahhlu f'Malta dan it-tip ta' Bambin li beda jkun maghruf bhala liturġiku għaliex beda jintuża fil-liturġija tal-festi tal-Milied. Il-mod kif dan il-Bambin liturġiku kien jitlibbes hu eżattment kif kienu jitlibbsu t-trabi f'dik il-habta, jiġifieri mkebbeb bil-fsieqi bhal trajbu halli jaghtu protezzjoni lid-dahar.

Dan il-Bambin fil-fisqija x'aktarx oriġina minn Sqallija fis-seklu tmintax. Hu magħmul mix-xama' bi-ghajnejn tal-hġieġ u bl-anatomija tas-snien tidher minn halqu kemm kemm imbexxaq. Barra minn hekk, għadu fi stat oriġinali anki jekk tilef f'tit mix-xagħar u l-libsa hija oriġinali.

Bambin tax-Xama'

Miġjub mill-Knisja ta' Santa Marija ta' Ġesù, Ir-Rabat (Malta)

Dan hu Bambin tax-xama' tan-nahal li jista' jmur sas-seklu 17 u li probabbilment oriġina fi Sqallija.

Bhal bambini maghmulin dik il-habta, l-importanza anatomika ma kinetx ghadha lehqet il-finezza tad-dettall. Dan intlaħaq f'Malta b'mod partikolari fil-Bambini tas-seklu dsatax.

Biss ġa hemm f'Bambini ta' dik l-epoka r-riċerka ghad-dettall anatomiku li f'dan il-bambin hija murija fir-raffinatezza tax-xagħar, fil-halq kemm kemm imbexxaq biex juri l-sien it-tarbija u fis-swaba' tal-idejn anki jekk dawn battew ghaliex dan għamel żmien il-umdità peress li kien jinżamm maqful f'tabernaklu ta' artal tal-ġenb fil-Knisja ta' Santa Marija ta' Ġesù tar-Rabat.

Bambin Salvatur

Kollezzjoni privata

Ma damx wisq biex il-Bambini tax-xama' bdeu anki jinħadmu f'Malta. Dan il-Bambin sar fl-ewwel nofs tas-seklu tmintax. Il-Bambin li qiegħed fl-urna, tqiegħed salib żgħir fidu x-xellugħja u żzejjen b'ħafna fjuri artifiċjali. Dan jissejjah Bambin Salvatur għaliex Kristu hu

ppreżentat bhala tarbija tilgħab. Inħadem mill-Patri Dumnikan Salvu Maria Balzan li kien sar magħruf għax-xogħol tal-bambini tax-xama'. Il-pożizzjoni ta' idejħ kienet maħsuba biex twassal messaġġ reliġjuż. Idejħ it-tnejn huma miftuħin b'simbolu li Ġesù Bambin jilqa' lil kulħadd.

Bambin tas-Sorijiet Benedittini

Miġjub mill-Monasteru Santa Skolastika, il-Birgu

Il-Bambini tax-xama' bdew isiru aktar popolari matul is-seklu dsatax ghal użu privat biex johloq l-ispiritu tal-Milied f'post familjari.

Dan il-Bambin għadu fi stat tajjeb u mlibbes ilbies oriġinali. Huwa bambin mekkaniku. Fil-ġenb hemm biċċa fildiferru li meta tingħbed, il-Bambin jiftah u jaghlaq ghajnejh u jgholli u jbaxxi jdejh.

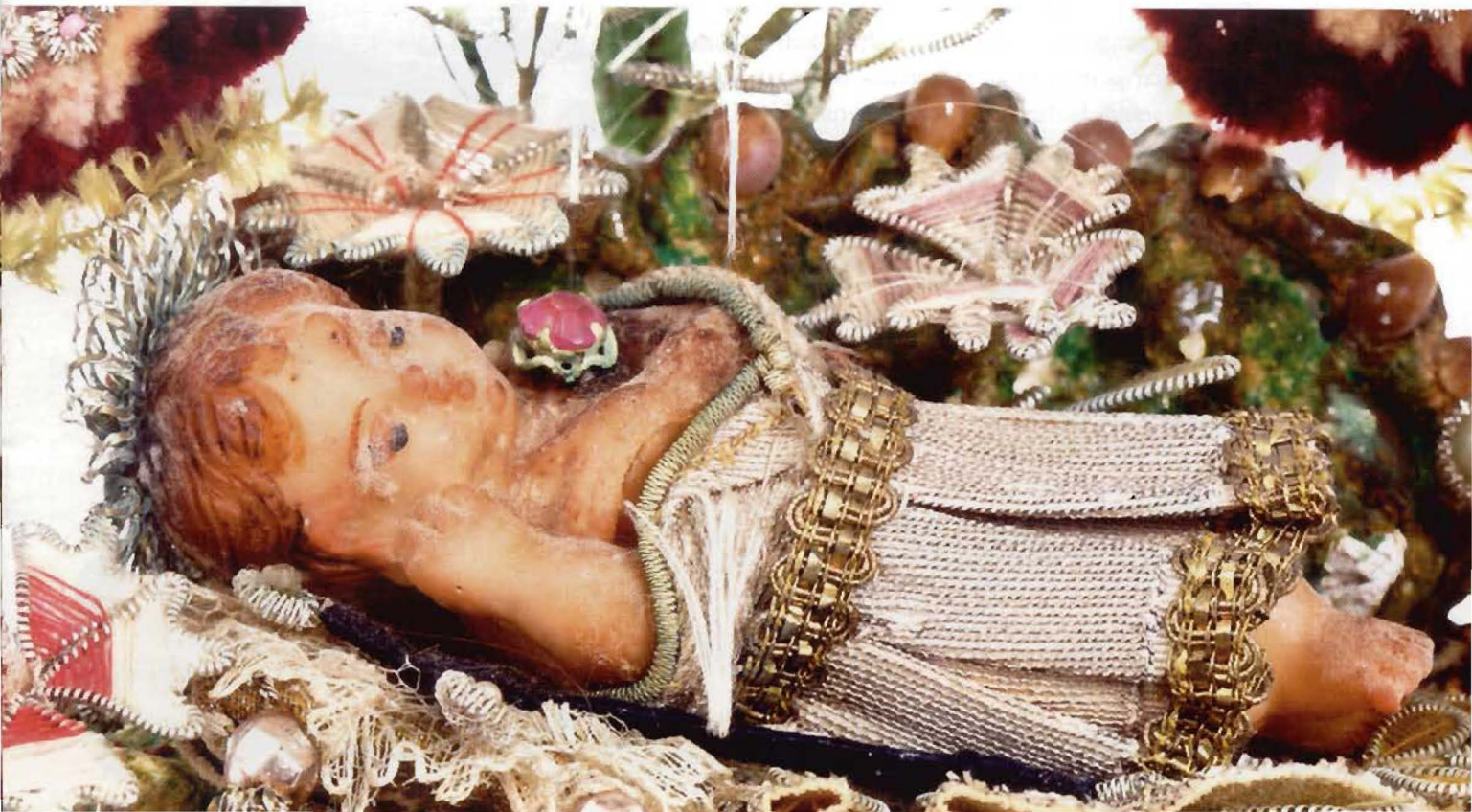
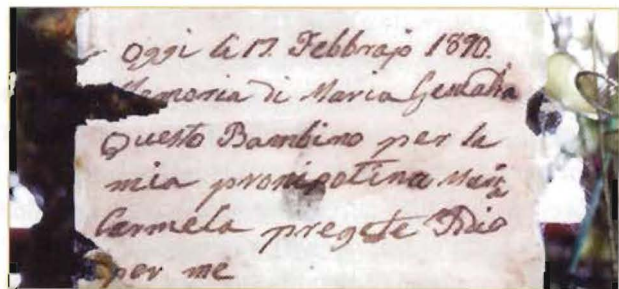

Bambin tax-Xama' Malti

Kollezzjoni privata

Bdiet issir drawwa fost ir-reliġjużi, kemm irġiel u speċjalment dawk nisa, li jagħmlu bambini żgħar u jagħtuhom lill-membri tal-familja halli jxerrdu d-devozzjoni lejn it-twelid ta' Ġesù Bambin.

Dan il-bambin tax-xama' nhadem mis-soru Maria Geswalda mill-Kunvent ta' San Benedittu fl-Imdina fl-1890.

Bambini Romantiċi

Kollezzjoni privata

Matul is-seklu dsatax bdiet tissahhah id-drawwa li l-bambini jkunu maghmula f'pożizzjoni rieqda. Fl-istess hin, l-espressjoni u l-pożizzjoni tal-korp tagħhom bdiet tinghata atteggjament aktar naturali u l-bambini bdew jsiru ta' kontenut aktar serju. Kważi kważi, huma bambini li qeghdin jesprimu d-dwejjaq għax digà jafu bid-destin kiefer li kien hemm jistenna lil Kristu meta jikber. Dawn l-espressjonijiet ta' dwejjaq ma tantx huma riflessi fil-bambini ta' qabel l-epoka romantika.

Il-Bambin tpoġġa rieqed fuq ġenb wiehed u b'idu l-lemnija taht rasu fuq l-imhadda u mqiegħed fuq saqqu li hu wkoll oriġinali. Ta' minn jinnota l-harqa maħduma mix-xama' b'finezza kbira. Dan hu xogħol tas-seklu dsatax fix-xama' tan-naħal.

Bambin tal-Kartapesta

Miġjub mill-Knisja ta' San Paul, Bormla

Dan il-bambin jirrappreżenta l-bidu tal-użu tal-kartapesta blex jintgħamli bambini tal-Milied u ma hemmx dubju li hu wiehed mill-isbah bambini tal-kartapesta li għandna f'Malta. Huwa espressjoni tal-epoka romantika. Jekk wiehed ihares lejn xagħru jsib li hu magħmul bil-ferq. Din hija espressjoni tas-seklu dsatax. Anki l-forma ta' geddumu u gbinu hija magħmulha fl-ispirtu romantiku ta' din l-epoka. Għajnejh huma tal-ħgieg. Dawn bdew jintużaw fis-sekli ta' qabel iżda kien matul is-seklu dsatax li l-użu tagħhom qabad sew anki jekk kienu meqjusa bhala xi haġa rikka.

Wiehed jinnota wkoll il-kulur li l-artist ta lil dan il-Bambin, li jirrifletti messaġġ reliġjuż għax anki jekk iż-żebgħa tfiet maż-żmien, biss xorta wahda għandu jkun innutat li l-artist ma tantx uża kuluri qawwija meta għamel dan il-Bambin biex ma jqajjimx emozzjoni iżda biss iġib devozzjoni. Minn tradizzjoni orali dan il-bambin huwa meqjus bhala xogħol ta' Karlu Darmanin (1825-1909).

Bambin tax-Xama' magħmul fis-seklu dsatax

Kollezzjoni privata

Bhat-tfal, il-bambini kienu jlibbsuhom ilbies ta' taht. Fuq din il-libsa ta' taht kienet titlibbes libsa ohra. Dan juri kemm il-figura tal-bambin bdiet tkun aktar assoċjata ma' dik ta' tarbija hajja.

Dan hu bambin fit-trajbu u b'hekk hu wiehed artikulat, jiġifieri l-idejn u s-saqajn jiċċaqilqu, filwaqt li minn ġewwa hu tas-serratura. Dan ġie restawrat minn Joseph Muscat.

Il-Bambini jsejhulhom pupi

Kollezzjoni privata

Dan hu Bambin tax-xama' li x'aktarx inhadem mis-sorijiet ta' Grotta Ferrata f'Ruma. Ix-xaghar ta' dan il-bambin hu wiehed naturali. Jinsab f'pozizzjoni minduda u mahsub biex iqajjem sens ta' devozzjoni u talb. Meta nhadem dan il-bambin, kienu digà bdew jidhru fl-Ewropa gùgarelli maghmula f'ghamla ta' pupi.

F'Malta, ghal hafna snin l-importazzjoni tal-pupi mahduma industrijalment kienu xi haġa ta' lussu u rari. Izda l-wasla ta' dawn il-pupi bdiet taffettwa l-produzzjoni tal-bambini tant li bdew isejhulhom pupi u jikkuppjawhom. Dan hu xoghol tas-seklu 20.

Bambin tax-Xama' magħmul fis-seklu dsatax

Kollezzjoni privata

Bhat-tfal, il-bambini kienu jlibbsuhom ilbies ta' taht. Fuq din il-libsa ta' taht kienet titlibbes libsa ohra. Dan jur li kemm il-figura tal-bambin bdiet tkun aktar assoċjata ma' dik ta' tarbija hajja.

Dan hu bambin fit-trajbu u b'hekk hu wiehed artikulat, jiġifieri l-idejn u s-saqajn jiċċaqilqu, filwaqt li minn ġewwa hu tas-serratura. Dan ġie restawrat minn Joseph Muscat.

Il-Bambini jsejhulhom pupi

Kollezzjoni privata

Dan hu Bambin tax-xama' li x'aktarx inhadem mis-sorijiet ta' Grotta Ferrata f'Ruma. Ix-xaghar ta' dan il-bambin hu wiehed naturali. Jinsab f'pozizzjoni minduda u mahsub biex iqajjem sens ta' devozzjoni u talb. Meta nhadem dan il-bambin, kienu digà bdew jidhru fl-Ewropa gùgarelli maghmula f'ghamla ta' pupi.

F'Malta, ghal hafna snin l-importazzjoni tal-pupi mahduma industrijalment kienu xi haġa ta' lussu u rari. Izda l-wasla ta' dawn il-pupi bdiet taffettwa l-produzzjoni tal-bambini tant li bdew isejhulhom pupi u jikkuppjawhom. Dan hu xoghol tas-seklu 20.

Il-Bambin Liturġiku

Miġjub mill-Mużew Wignacourt, Ir-Rabat

F'Malta l-Bambin ta' Aracoeli kien ġie ssemplifikat, għaliex kien isir bla korp, u minflok kien jiehu għamla ta' trajbu magħmul mid-drapp ippressat jew anki bit-tiben jew serratura, minghajr ma jkollu l-idejn u s-saqajn. Kull ma kien ikollu jidher minn ġismu kien wiċċu li kien tax-xama'.

Xi drabi, dan it-trajbu kien jitlibbes bi drapp fin iżda wiehed ma jeskludix il-fatt li ċerti trajbi kienu jiġu mlibbsa bi drapp kemxejn fqir. Kulhadd skont kemm jista'. Hafna drabi d-drapp kien ikun mehud minn paramenti sagri skartati.

Il-preżenza ta' dawn il-bambini jew ikonografiji b'forma ta' inċiżjonijiet turi d-devozzjoni kbira lejn dan il-Bambin ta' Aracoeli f'Malta għaliex kien meqjus mirakoluż.

Il-Bambin tax-Xama' ta' Agius De Soldanis

Miġjub mill-Bażilika San Ġorġ, il-Belt Victoria, Għaudex

It-tixrid tad-devozzjoni lejn Ġesù Bambin fil-knejjes gābet magħha li numru ta' familji, speċjalment dawk tat-tajjeb, bdew iżommu xbiha ta' Ġesù tarbija fid-djar, u min kien jista' jqiēghda f'urna tal-injam indurata.

Dan il-bambin tax-xama' jissemma' għall-ewwel darba fil-ktieb Gozo antico e moderno miktub minn sidu stess, il-Kanonku Gian Piet Frangisk Agius De Soldanis. Għal xi żmien dan il-bambin kien fil-palazz tal-Arċisqof Mikiel Gonzi. Kien l-istess Arċisqof li rregalah lill-Knisja ta' San Ġorġ fl-1979.

L-idea li l-bambin jitqiēghed f'urna kienet mahsuba biex jingħata regalità lil din it-Tarbija. Dan sar fil-perjodu fl-istorja magħruf bhala tal-Ancient Regime, fejn il-metafora dominanti kienet li tirrappreżenta lil Kristu Tarbija bhala sultan. Għalhekk, tqiēghdet kuruna magħluqa fuq l-urna.

Bambin mit-tafal

Kollezzjoni privata

Dan il-Bambin hu maghmul ukoll fil-vena romantika f'pożizzjoni ta' tarbija riegda. Ma hemmx dubju li dan il-bambin, li sar fil-bidu tas-seklu ghoxrin, huwa espressjoni tal-arti popolari reliġjuża ta' dik il-habta. Hu maghmul minn materjal li aktar ma beda jghaddi ż-żmien

aktar sar komuni blex minnu jsiru l-bambini. Din il-kwalità u raffinatezza ta' xogħol fuq Bambini tat-tafal hija rari.

It-tafal kien materjal li jista' jingabar b'xejn u allura dan jispjega kif dan il-materjal sar popolari biex minnu jsiru l-bambini u l-pasturi. B'hekk sar aktar possibbli biex kulhadd ikollu bambin jew presepu d-dar. Il-Bambin f'dan ir-ritratt juri lil Kristu jserrah fuq ġenb, pożizzjoni komuni hafna f'din il-habta. Il-kuluri tiegħu għadhom fil-parti l-kbira originali. Dan ix-xogħol hu attribwit lil Wistin Camilleri u ġie restawrat minn Joseph Muscat.

Bambini fi Statwi Proċessjonali

Kollezzjoni privata

Dan il-bambin kien oriġinarjament jappartjeni għall-istatwa proċessjonali qadima li nbidlet u l-bambin tagħha ġie adottat għall-Milied.

Fl-ikonografija Marjana tal-imghoddi, il-Madonna hija pprezentata bhala dik il-persuna li twassal lil Ġesù lin-Nisrani u għalhekk ġiet adottata semjotika qadima Griega biex jitwassal dan il-messaġġ teologiku. Dan wassal biex l-eqdem statwi ta' Marija jirrapprezentawha (u 'l quddiem anke lil San Ġużepp) b'Ġesù Bambin f'idejha. Il-bambin juruh f'pożizzjoni ta' *benedicente*.

Matul is-seklu dsatax u l-bidu tas-seklu għoxrin, f'Malta, xi statwi qodma li juru din is-semjoloġija bdew jinbidlu ma' oħrajn godda. Ma kinetx l-ewwel darba li dawn l-istatwi kienu jitkissru, biex b'hekk il-bambin f'idejn il-Madonna jew San Ġużepp kien jitqiegħed fuq xi statwa oħra jew inkella jsir bambin tal-Milied.

Il-Bambin tal-Machine Shop tat-Tarzna

Miġjub mill-Knisja kolleġjata Marija Immakulata, Bormla

Dan il-bambin inghata lill-knisja ta' Bormla fl-2008 bhala rikordju tad-devozzjoni li l-haddiema tat-Tarzna tas-sezzjoni maghrufa bhala l-'machine shop' kellhom lejn il-misteru tal-inkarnazzjoni. Huwa xoghol li fih jispikkaw il-qaghda u l-kulur originali tal-karnaġjon. Dan hu bambin tal-kartapesta miġjub minn Lecce li hi belt fl-Italja maghrufa ghax-xoghol tal-kartapesta. Hu miżmum li dan il-bambin ingieb Malta wara l-gwerra madwar is-sena 1950.

Wisq probabbli, il-haddiema tat-Tarzna setghu jakkwistaw Bambin bhal dan minhabba l-kobor ta' din l-ażjenda u fuq inizjattiva ta' xi soċi tal-Mużew li kienu qed igibu Bambini minn Lecce f'dik il-habta.

Bambini ta' Ispirazzjoni Ġizwitika

Jinsab fil-Knisja tal-Ġizwiti, il-Belt Valletta

Ghal hafna żmien ir-rappreżentazzjoni ta' Ġesù Bambin kienet mibnija fuq it-tradizzjoni Medjevali, jiġifieri, it-tfal kienu meqjusa adulti żghar. Ghalhekk Ġesù Bambin kien jitqiegħed fil-pożizzjoni ta' raġel kbir, qed ibierek jew benediċente. Kienu l-Patrijiet Ġizwiti li mbuttaw 'il quddiem din il-metafora ta' Ġesù Bambin fpożizzjoni ta' raġel kbir.

Bambin Spanjol

Miġjub minghand il-Patrijiet Tereżjani, Bormla

F'Malta kienu l-Patrijiet Tereżjani li xerrdu l-kultura tal-bambini żgħar fid-djar fin-naħat tal-port, kultura li xterdet ukoll mad-dinja Kattolika, prinċipalment fi Spanja u fl-Italja.

Dan għaliex Santa Tereża ta'Avila kellha devozzjoni speċjali lejn Ġesù Bambin u riedet li l-patrijiet Karmelitani riformati jgħorru xbiha tiegħu magħhom. Nafu li meta dawn il-patrijiet fetħu kunvent tagħhom f'Bormla huma bdew jagħmlu xbiha ta' Ġesù Bambin.

F'dan il-kunvent ta' Bormla probabbilment jeżisti l-eqdem Bambin li għandna, b'xogħol tal-injam Spanjol magħmul fi still barokk. Kien jitlibbes hwejjeg, kif ukoll parrocca u jintuża fil-purċissjoni li kienet issir nhar il-Milied fl-istess Kunvent tal-patrijiet Tereżjani.

Matul is-seklu tmintax, id-devozzjoni u l-Kult lejn Ġesù Bambin tant li bdew jitwaqqfu prokuri fil-knejjes biex mid-dhul investit f'kapital jew f'bonds jew fi ċnus bullali kif kienu wkoll jissejhu f'dak iż-żmien, kienu jithallsu l-ispejjeż li kienet tagħmel il-knisja fix-xemgħat u żjut waqt il-funzjonijiet ta' żmien il-Milied.

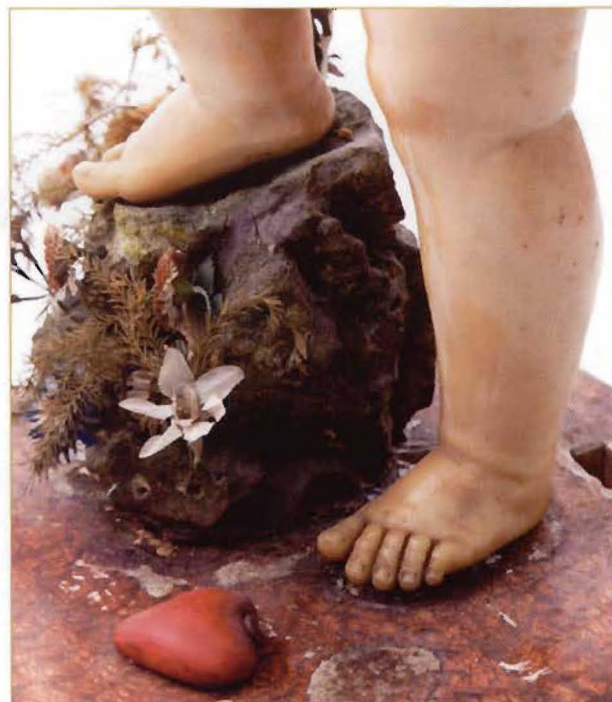
Normalment prokura bħal din ta' Ġesù Bambin kienet tiegħu hsieb ukoll biex tagħmel il-festi bħal ma kienet dik ta' San Ġużepp u t-tifkira ta' ċirkonċizzjoni ta' Kristu jew kif inhija magħrufa ahjar bħala l-Kandlora.

Bambin tax-Xama' Wieqaf

Miġjub minn għand Patrijiet Franġiskani Konventwali, Ir-Rabat (Malta)

Dan hu Bambin tax-xama' pjuttost kbir ta' madwar żewġ piedi, jiġifieri magħmul fid-daqs ta' tarbija. Jinsab fi stat tajjeb, bil-kuluri oriġinali u mqieghed furna tal-ħgieġ li hija oriġinali u ndurata. Huwa xogħol Sqalli tas-Seklu tmintax jew ftit qabel, magħmul biex iwassal messaġġ teoloġiku li Kristu qieghed jistieden lil kulhadd jiġi għandu.

Bambin Salvator Mundi

Miġjub mill-Mużew Wignacourt, Ir-Rabat (Malta)

Dan hu Bambin magħmul mix-xama' fis-seklu tmintax jew wara. Li oriġina minn Sqallija, u jsegwi l-istess għamla u motiv.

Il-Bambin hu fqaghda wieqfa, mibni fuq il-metaforika barokka tas-seklu sbatax, li tfisser illi Kristu għal kemm tarbija huwa ġa għalliem u għandu l-istatura ta' adult. Dan it-tip ta' Bambin jissejjah Salvator Mundi u jimxi fuq l-iskola Ġiżwitika, skola li ppopolarizzawha f'Malta l-patrijiet Tereżjani fil-bambini tagħhom. Il-Bambin beda jingħata attributi teoloġiċi, għaliex il-pożizzjoni tal-Id il-leminja qed tblerek waqt li tagħmel is-sinjal tat-Trinità Mqaddsa u bix-xellugija jżomm globu f'idu.

Bambin Benedicte tas-Seklu Dsatax

Miġjub mill-Kunvent San Duminku, Ir-Rabat (Malta)

Bambin tal-Injam li ghandu d-data tal-1 ta' Awwissu 1880 mal-pexxul. Originarjament dan il-bambin kien jiġi mlibbes.

L-iskultur komplata fuq it-tipologija tas-seklu tmintax li fittxet li turi l-ossimoru jew il-kuntrast bejn id-divin u l-uman. Permezz ta' din l-ikonografija, l-iskultur wera b'mod viżiv x'kienet qed tifhem il-Knisja meta titkellem fuq l-esigenzi tal-infanzja divina. Minhabba din it-tifsira teologika, dan beda jintuża mix-Xirka tal-Isem Imqaddes ta' Alla, li twaqqfet fi hdan l-Ordni tal-Patrijiet Dumnikani, u b'riżultat ta' dan sar maghruf bhala l-Bambin tax-Xirka.

Bambin Salvator Mundi

Miġjub mill-Knisja Parrokkjali Santa Marija, H'Attard

Matul is-seklu dsatax nibqghu nsibu Bambini
f'Malta li jsegwu din il-metafora ta' Salvator Mundi.
Dan il-Bambin tat-tafal huwa xoghol rari Malti.
Il-libsa u l-pedestall huma originali.

Bambin Redentur

Miġjub mill-Knisja Parrokkjali Santa Marija, H'Attard

Dan il-Bambin hu magħmul mix-xama' fis-seklu dsatax. Kien f'dan is-seklu li bdlet tikber f'Malta d-devozzjoni lejn Ġesù Redentur. Il-libsa ghadha dik oriġinali, filwaqt li l-pedestall hu wiehed indurat. Hu xogħol Sqalli fejn qed tkun ikklassicizzata l-figura barokka tal-Bambin tal-Ġizwiti, fejn id-djalettika hija dik preżenti fil-Bambini Salvator Mundi waqt li jipproponi hsieb teologiku ġdid. Minhabba l-preżenza tas-salib, dan it-tip ta' Bambin hu magħruf bhala Bambin Redentur.

Il-Bambin ta' Marjanu Gerada

Miġjub mill-Patritiet Tereżjani Bormla

Marjanu Gerada (1766-1823) jipproponi f'din l-iskultura fl-injam it-teatralità marbuta mal-bambini tal-epoka barroka. Fl-istess hin, Gerada jirnexxilu jinqata' mill-idjoma barokka, għax anki jekk jinkludi simboli reliġjużi, bħas-salib, li hu assoċjat ma' Kristu adult, jippreżenta din il-figura ta' Ġesù Rendentur bil-fattizzi ta' tifel ferriehi, kważi imqareb.

Matul is-seklu dsatax tibda l-iskoperta tal-infanzia u l-Bambini jibdeu jesprimu din il-filosofija pedagogika ġdida. Meta jiġi għar-rappreżentazzjoni tal-fattizzi tat-tarbija, l-artist jagħmilha bħala persuna kemmxejn imlahhma, bil-proporzjonijiet anatomici ezatti, motiv assoċjat mal-bambini tal-epoka klassika.

Il-Bambin ta' Xandru Farrugia

Miġjub mill-Knisja Parrokkjall, Iz-Żejtun

Xandru Farrugia (1791-1871) isewgl l-mudell tal-imghallem tieghu Marjanu Gerada anki jekk f'din ir-rappreżentazzjoni mhux avventuruż u jerga' jipproponi l-pożizzjoni Ġizwitika ta' Ġesù Bambin, bhala Salvator Mundi fl-injam minghajr varjazzjonijiet kbar. Farrugia jagħtina skultura fl-injam ftit iebsa u nieqsa mit-teatralità, biss xorta wahda tinhass f'dan ix-xogħol, kif klewu qed jitolbu n-normi ta' żmienu, l-espressjoni ta' delikatezza u innoċenza li r-Romantiċi bdew jassoċjaw mat-tfulija.

Bambin tal-Kartapesta

Miġjub mill-Parroċċa Kristu Re. Paola

Dan hu xoghol fil-kartapesta, minn Giuseppe Cilia, aljiev ta' Carlo Darmanin.

Kif turi l-kitba li hemm fuq il-pedestall, dan il-Bambin sar il-Hamrun fl-1911 għall-Knisja ta' Santa Ubaldeska f'Paola. Jekk wiehed ihares lejn xagħru, wiehed jinduna li dan ix-xoghol sar lejn il-bidu tas-seklu għoxrin anki jekk, bhal ma jiġri hafna drabi fl-arti Maltija, l-artist ipprova jispira ruhu minn xogħlijiet preċedenti għaliex f'dan ix-xoghol qed tkun proposta l-figura ta' Ġesù Redentur permezz tal-preżenza tas-salib fidu.

